

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
Güvenlik Bilimleri Enstitüsü
Güvenlik Bilimleri Dergisi, Kasım 2021, Cilt:10, Sayı:2, 517-542
doi:10.28956/gbd.1028705

Gendarmerie and Coast Guard Academy
Institute of Security Sciences
Journal of Security Sciences, November 2021, Volume:10, Issue:2, 517-542
doi:10.28956/gbd.1028705

Makale Türü ve Başlığı / Article Type and Title

Derleme / Review Article
Dilendirilen Çocukların Görünmezliği
The Invisibility of Children Who Are Forced to Beg

Yazar(lar) / Writer(s)

Hakkı ŞİMŞEK. Yüksek Lisans Öğrenci, JSGA, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü,
simsekhakki@yandex.com, ORCID.: 0000-0002-7658-0852

Bilgilendirme / Acknowledgement:

- Yazarlar aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadırlar:
- Makalemizde etik kurulu izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektiren bir durum yoktur.
- Derleme bir çalışmadır.
- Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Bu makale Turnitin tarafından kontrol edilmiştir.
This article was checked by Turnitin.

Makale Geliş Tarihi / First Received : 23.03.2021
Makale Kabul Tarihi / Accepted : 28.08.2021

Atf Bilgisi / Citation:

Şimşek, H. (2021). Dilendirilen Çocukların Görünmezliği. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 10(2), ss.517-542, doi:10.28956/gbd.1028705

DİLENDİRİLEN ÇOCUKLARIN GÖRÜNMEZLİĞİ

Öz

Dilencilik kısaca yoksulluk kaynaklı olarak bir başkasından para ya da değerli eşya isteme eylemidir. Eylem aynı zamanda bir meslek olarak da değerlendirilebilir ve bu meslek insanlık tarihinde eşitsizlik olduğu sürece varlığını sürdürmüştür; farklı motivasyonlarla, farklı şekillerde gerçekleşmiştir. Dilenme eyleminin norm dışı olarak kabulü ve suç olarak kabul edilmesi zamana, coğrafyaya ve kültüre göre değişiklik göstermektedir. Dilenme eylemine yaklaşım özellikle halkın dilenci algısından bağımsız şekilde düşünülemez. Bu algı eylemin yasallığı, yasal yaptırım uygulanması, eylemde bulunanların dışlanması, dilenci alt kültürünün oluşması gibi sonuçları da beraberinde getirmiştir.

Dilencilikle ilgili olarak toplumsal vicdanı en çok yaralayan husus hiç şüphesiz zorla dilendirme suçudur. Bu suçun en savunmasız hedefleri arasında çocuklar bulunmaktadır. Dilenen çocukların oluşturduğu rahatsızlık hissi söz konusu çocuklara daha fazla yardım ederek giderilmeye çalışılması sorunun çözümünü daha da zorlaştırmaktadır. Çalışmada dilenen/dilendirilen çocuklara yönelik toplumsal tepki adil dünya inancı kuramı kapsamında ele alınmıştır. Elde edilen çıkarımlar mevcut literatürle birleştirilerek, dilencilik ve özelden çocukların dilenmesi/dilendirilmesinin önüne geçebilmek için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dilenci, dilenme, çocuk, adil dünya inancı, mağduru değersizleştirme.

THE INVISIBILITY OF CHILDREN WHO ARE FORCED TO BEG

Abstract

Begging, in short, is the act of asking someone else for money or a valuable item due to poverty. Action can also be considered as a profession, and this profession has existed in different ways and with different motivations as long as there has been inequality in human history. The acknowledgement of begging as an out-of-the-norm and criminal act varies based on time, geography and culture. The view about the act of begging cannot be considered apart from the public perception of beggar. This perception has brought about consequences such as the legality of the action, the imposition of legal sanctions, the exclusion of those who act, and the formation of a beggar subculture.

Regarding begging, what hurts the social conscience the most is undoubtedly the crime of forced begging. Children are among the most vulnerable targets of this crime. People try to help those children begging more to eliminate the discomfort; however, it makes the solution of the problem even more difficult. In this study, social reaction against those children who beg and are to beg is discussed within the context of the just world theory. By combining the knowledge obtained with the existing literature, suggestions were made to prevent begging and especially begging of children.

Keywords: Beggar, begging, child, belief in a just world, blaming the victim.

GİRİŞ

Birçok kültürde toplumsal normlarla oldukça uyumsuz olduğu kabul edilen dilenme eyleminin, aynı coğrafyada farklı zaman zarflarında farklı tepkilerle karşılandığı ya da aynı zamanda kültürel farklılıklardan dolayı dilencilığe yaklaşımın çeşitlilik gösterdiği görülmektedir (Groce, Murray ve Kealy, 2014; Kalfa-Topateş, 2014; Özbek, 2009; Özgün, 2016; Şirin, 2009) . Üstelik günümüzde bu yaklaşımlar sosyal medyanın da etkisi ile hızlı bir şekilde değişebilmektedir. Özellikle çocuğun dilendirilmesi sıklıkla karşılaşılan toplumsal bir sorun olmasına rağmen sosyal politikaların popüler bir konusu olamamaktadır. Sokakta mendil satan bir çocuğun; sokakta zaman geçiren bir çocuk, işportacı, çocuk işçi, kendi isteği ile dilenen kişi ya da zorla dilendirilen kişi olarak farklı şekillerde tanımlanabildiği görülmektedir. Hatta sokakta müzik aleti çalarak dilenen çocukların “sanat” icra ettiği yönündeki söylemler de mevcuttur.

Bu çalışmada dilenme eylemi yasadışı bir meslek (Akça, 2009; Stephenson, 2002) olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) “182 No’lu En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesinde”¹ her ne kadar doğrudan “dilenme ve dilendirme” eylemleri geçmese de sözleşmenin 3. maddesinde yer alan “...doğası veya gerçekleştirildiği koşullar itibariyle çocukların sağlık, güvenlik veya ahlaki gelişimleri açısından zararlı olan” işler kapsamında dilenme eyleminin de yer aldığı kabul edilebilir. Dilencilüğün çoğunlukla sokakta icra edilen yasadışı bir meslek oluşu göz önüne alındığında; sokakta çalışan çocukların büyük kısmının fiziksel şiddete ve cinsel tacize maruz kaldığı, eğitim hakkından faydalanamadığı (Bilgin, 2009; Karaman ve Özçalık, 2007), çocuk işçiliği ile yoksulluğun döngüsel bir ilişki içerisinde olduğu (Avşar ve Ögütoğulları, 2012; Tunçcan, 2000) unutulmamalıdır. Bahsi geçen sebeplerle bu araştırma çocukların dilenmesi/dilendirilmesi ile mücadelenin önemine dikkat çekmektedir.

Araştırmada dilencilik, dilencilikte araç olarak kullanma suçu, dilendirme, suçun bildirilmesi yani ihbar süreçleri ve bu ihbar süreçlerinin adil dünya inancı perspektifinde değerlendirilmesine yer verilecektir. Sıklıkla kimi suçların görmezden gelindiği iddiası dilendirilen çocuklar başlığı altında ele alınacak ve dilendirilen yani ihmal-istismar edilen çocukların ilgili kurumlara bildirilme sıklığının düşük olmasındaki olası sebepler tartışılacaktır.

¹ 03.02.2001 tarihli ve 24307 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

1. DİLENCİLİK VE DİLENME EYLEMİ

Kadim bir sorun olarak ele alınan dilenmenin tarihi ilk yazılı metinlere kadar gitmektedir. Eski Yunan, Roma ve Çin yazılı metinlerinde dilenen bedensel engelli kişilere yapılmış atıflar dikkat çekmektedir (Groce, Murray ve Kealy, 2014). Anadolu coğrafyasında da dilenme sorunu uzun yıllar var ola gelmiş ve farklı önlemleri beraberinde getirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nda dilencilik sadece istismar üzerine kurulu toplumsal bir problem değil aynı zamanda ekonomik, güvenlik ve devlet yöneticileri açısından bir yönüyle de imaj sorunu olarak kabul edilmiştir (Özgün, 2016). 19. yy.ın ikinci yarısından itibaren İmparatorluğun kaybedilen topraklar ve yoğun göç nedeniyle dilencilikle mücadele sistemleri de sarsılmaya başlamıştır (Genç, 2009). Dilencilikle mücadelede işlevsel olan geleneksel kurumların sarsılması neticesinde farklı mücadele yöntemleri arayışına gidilmiştir. Özbek (2009) Osmanlı İmparatorluğu'nda yoksullukla mücadele amacıyla sosyal politika alanında ilk modern siyasetin 18.yy sonu 19.yy başında ortaya çıktığına dikkat çekmektedir. Ardından zamanla farklı kurumsal yapılar ortaya çıkmıştır. Özellikle 31 Ağustos 1896 yılında faaliyete başlayan Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk modern düşkünlerevinin (Darülaceze) açılmasında, sokaktaki dilencilerin ve genel olarak da yoksulluğun arttığı yönündeki algı etkili olmuştur. 19. yy.da çocuk ve çocuklara ilişkin sorunlar uluslararası camiada sıklıkla ele alınan bir alanken; Osmanlı İmparatorluğu'nda da sokak çocukları, terk edilmiş çocuklar ve dilenen çocuklar kamuoyunun dikkatini çekmiştir (Özbek, 2006, ss. 37-39; Özbek, 2009). Diğer taraftan dilencilüğün köklü tarihine rağmen tanımlanması oldukça güçtür.

Dilencilik kesin bir tanımı bulunmayan geniş ve karmaşık kayıt dışı bir çalışma sektörüdür. Tanımlanacak olursa bireyin fakirlik temelinde yabancılardan para talep etmesi olarak kabul edilen dilencilik, grup halinde ya da bireysel olarak, organize ya da organize olmadan farklı şekillerde gerçekleştirilebilir (CSSR², 2004). Adriaenssens ve Hendrickx (2011) ise dilenciliği, kamusal alanda icra edilen gayri resmi bir çalışma alanı olarak tanımlamaktadır. İnsanlar arasındaki eşitsizliğin tarihi ile dilencilüğün tarihini ilişkilendiren Akça (2009)'ya göre, dilencilik en eski mesleklerden biridir. Aynı zamanda geleneksel dilenme, dilenen ile yardım eden arasında kısa süreli de olsa bir teması ifade etmektedir. Diğer taraftan dilencilüğün gelişen teknolojinin de etkisi ile şekil değiştirdiği görülmektedir. Bunun en belirgin örneği de online dilencilik, internet dilenciliği, siber dilencilik, elektronik dilencilik gibi adlar alan modern çağın dilencilik türüdür

² Collective for Social Science Research, Karaçi, Pakistan.

(Alabi, Tshotsho, Cekiso ve Landa, 2017). Dilenme eylemi artık çevrimiçi oyunların lobilerinde, sadece bu iş için hazırlanmış internet sitelerinde³ ya da sosyal medyada karşımıza çıkabilmektedir. Bu alanlarda insanlar fiziksel varlığından dahi emin olamadıkları kişilere ekonomik yardımda bulunabilmektedir. Söz konusu platformlarda kişinin talep ettiği yardım çoğunlukla dilencilik olarak adlandırılmamakta fakat dikkatli değerlendirildiğinde sokakta yardım talebinde bulunan bir kişinin eylemi ile büyük farklar içermemektedir.

Hangi davranışın dilencilik olarak adlandırılabilceği yönündeki tartışmalara dilencilik farklı türlerini ve olası nedenlerini belirleyerek farklı bir boyut getirebiliriz. Vatandaş (2002) dilencilik üç gruba ayırmaktadır. İlk grupta belki de toplum tarafından en çok tepkiyi toplayan ve dilencilere yönelik ayrımcı söylemlerin oluşmasına sebep olan dilencilik meslek olarak icra edenler gelmektedir. Bu kişiler düzenli olarak dilenerek yaşamlarını bu şekilde idame ettirebilir, belli mevsimlerde dilenme eyleminde bulunabilir, sürekli hareket halinde (gezgin) farklı coğrafyalarda dilenebilir ve organize bir şekilde dilenebilir. Diğer taraftan bir diğer grup dilenmek istemediği halde yoksulluk ve çaresizlik nedeniyle dilenenlerdir. Son olarak da dilenmek istemediği halde zorla dilendirilen gruplar gelmektedir. Bu grup içerisinde özellikle çocuklar, engelliler ve yaşlılar kullanılmaktadır.

Dilenme eyleminin temelinde genel olarak ekonomik ya da sosyal alanlardaki yoksulluk olduğu vurgulanır (Abebe, 2009; Swanson, 2007). Vatandaş (2002)'in çalışmasında dilencilik sebepleri arasında özellikle işsizlik, yoksulluk, hastalık, engellilik ve yolda kalma dikkat çekmektedir. Kalfa-Topateş (2014) ise göç, aile riskleri, hane yapısındaki dönüşüm, kentsel geçim kaynaklarının daralması, hane üyelerinin geçim kaynakları, yapabilirlikten yoksunluk, dezavantajlar ve sosyal dayanışma ağlarının zayıflamasının dilencilerin içinde buldukları yoksulluğa sebep olduğunu belirtmektedir.

Vatandaş (2003) dilencilerin yardım edeni en çok etkileyen özellikleri arasında, fiziksel engele sahip olmalarının geldiğini belirtmektedir. Dilenme eylemi sıklıkla sokak, cadde, cami önü, mezarlık, otopark, üst geçitler, alt geçitler, istasyonlar, ev ve işyerlerinde gerçekleşir (Vatandaş, 2002). Dilencilerin daha çok dini yapıların ve iş merkezlerinin yoğun olduğu bölgelerde aktif oldukları görülmektedir (Parin, 2010). Engelli raporu ile dolaşmak, fiziksel görünüşe dikkat çekmek (yaşlılık, engellilik, hastalık, cinsiyet), statüye vurgu yapmak (annelik), iklim şartlarına

³ <https://www.ebeggars.com/> ve <https://cyberbeg.com/> gibi birçok internet sitesi bu amaçla hizmet vermektedir.

uygun giyinmemek, trafikte araç camlarını silmek, mendil gibi nesnelerin sözde satışı ile işportacılık maskesi altında dilenmek, küçük yaştaki çocuklarla ya da engeli bir kişiyle birlikte dilenmek, dinsel söylemleri ve görünüşleri kullanmak, doğal afetlere vurgu ve cinsellik dilencilerin sıklıkla kullandığı yöntemler arasındadır (Parin, 2010; Vatandaş, 2002).

Dilencilik çoğunlukla norm dışı bir eylem olarak kabul edilse de bu sınıflama zamana ve kültüre/coğrafyaya göre değişiklik göstermektedir. Örneğin Osmanlı İmparatorluğu'nda ağırlıklı olarak Hint mistisizminden etkilenen dilenerek yaşamlarını idame ettiren dervişlere sıklıkla rastlanmıştır (Şirin, 2009) ve bu dervişlerin toplumda olumsuz bir imajı oluşmamıştır. Lu (1999) özellikle Çin coğrafyasındaki geçmişte yaşanan büyük yer değişikliği gerektiren krizlerde dilenme sayesinde hayatta kalan gruplara dikkat çekmektedir. Ona göre dilencilik bir direnç göstergesidir. Öyle ki dilenmek sıradan ve kolay bir eylem değildir. Kişinin zor anlarında dilenme eylemini gerçekleştirebilmesi bir beceri, sabır ve psikolojik direnç gerektirmektedir. Ayrıca bu eylemin tek çıkar yol olarak bireyin karşısına çıkması oldukça muhtemeldir. Özellikle savaş ve göç gibi büyük kriz anlarında bireyin dilini bilmediği bir ülkede yasa dışı göçmen olarak çalışma imkanı bulamaması ve sosyal politikaların kapsamına alınmaması durumunda dilenmesi onun için oldukça işlevsel bir hayatta kalma stratejisi olacaktır.

Geleneksel topluluklara bakıldığında bireyin ihtiyaçlarını karşılayamadığı savunmasız anlarında ilk olarak ailesi ve akrabalarına daha sonra ait olduğu gruba başvurduğu görülür. Bu kaynakların tükenmesi sonrasında sosyal ve dini organizasyonlar, resmi kurumlar gibi kaynaklara başvurulur. Fakat söz konusu kaynakları kullanabilmek için kişinin kimi gereklilikleri yerine getirmesi beklenir; dini grupların desteğini almak için o dini cemaatin ferdi olmak, resmi kurumların desteğini alabilmek için vatandaşlık gibi kimi statülere sahip olmak, bir vakfın veya derneğin desteğini alabilmek için üyesi olmak buna örnek olarak gösterilebilir. İhtiyaç sahibini dilenmeye iten sebep ise söz konusu kaynaklara ulaşamaması, söz konusu kaynakların gerekliliklerini yerine getirememesi ya da getirmek istememesidir. İşte bu gibi anlarda dilenmek ihtiyaçların karşılanabilmesi için işlevsel bir araç olarak kullanılmaktadır (Groce, Murray ve Kealy, 2014). Farklı bir açıdan eleştirel bir yaklaşımla, dilencilik “uygar” olarak tanımladığımız dünya düzenine ve bu dünyanın değerlerine bir başkaldırı ifade etmektedir (Akça, 2009). Bu başkaldırı iki yönlü bir ilişki içerisine orta çıkmaktadır. Dilenmek zorunda kalan bireyin toplum tarafından reddi/ötekileştirilmesi ve ötekileştirilen dilencinin toplumu ve o toplumun değerlerini reddi şeklinde vuku bulmaktadır. Bu

döngü bir süre sonra dilencilik kültürünün oluşması ile sonuçlanmakta ve bu kültür içerisinde yetişen çocuğun da tutum ve davranışlarını şekillendirmektedir.

1.1. Türkiye’de Dilenme Eylemine İlişkin Yasalar ve Yaptırımlar

Dilencilik suç ve kabahat olarak tanımlanmasında zor durumda kalmış çaresiz kişilere yardım etmemizi sağlayan ahlak anlayışının korunmasının amaçlandığı iddia edilmektedir (Birttek, 2014). Akça (2009) özellikle dilencinin tekinsiz olarak damgalanmasını modern çağların ürünü olarak görmektedir. Orta Çağ boyunca tanrının himayesi altında olduğuna inanılan yoksullar yeniçağ ile birlikte otoritenin hedefi haline gelmiş ve başta dilencilik olmak üzere aylaklığı yasaklayan yasalar çıkmıştır. Neticede dilencilerin akıl hastanelerine ve hapishanelere kapatılmasına kadar süreç ilerlemiştir. Osmanlı İmparatorluğu’nda ise dilencilik yasaklanması 19.yy’yi bulmuştur (Şirin, 2009). Türkiye Cumhuriyeti’nde uzun yıllar boyunca Osmanlı İmparatorluğu’ndan kalan kanunlar ve idari yapılanmalar varlığını sürdürmüştür. Bu nedenle kısaca Osmanlı dönemindeki dilencilik yaklaşımına değinmekte fayda olacaktır.

Osmanlı İmparatorluğu’nda dilencilerin takibi ve denetimi, yüzyıllarca sürmüş geleneksel bir politika olarak kabul edilmiştir (Özgün, 2016). Özellikle kent merkezlerinde dilencilik devlet denetimine alınması için farklı önlemler alınmıştır. Tanzimat öncesinde dilencilik bir meslek olarak kabul edilmiş ve çalışamayacak durumda olan kişiler (özellikle yaşlı ve hasta kişiler) tespit edilerek mesleklerini icra edebilmeleri için bir tür sertifika (cer kağıdı) verilmiştir. Ayrıca çalışabilecek durumda olduğu halde dilenmeyi tercih edenler ise yakalandıklarında çeşitli ağır cezalara çarptırılmıştır (Özbek, 2009).

18.yy ortalarından Tanzimat Dönemi’ne kadar bu yaklaşım değişim sürecine girmiştir. Cezalandırma yerine ıslah ve terbiye esaslı uygulamalara geçiş başlamıştır. Artık çalışamayacak durumda olanlara dilencilik izni vermek yerine dilenmeye gerek duymamaları için bu kişilere yardım yapılmaya başlanmıştır. Bu dönem de dilenciler nihayet devletin “pozitif sosyal politikalarının” kapsamına girmiştir. Osmanlı İmparatorluğu’nun son yıllarında (1909) yapılan kanunlar ise dilencilikle ilgili alınacak önlemlere dikkat çekmekte ve dilencilik potansiyel suçluluk içerisinde değerlendirmektedir (Özbek, 2009). Türkiye Cumhuriyeti dönemine geldiğimizde ise dilencilik önce suç ardından kabahat olarak hukukta yer bulduğu görülmektedir.

An itibariyle 5326 sayılı Kabahatler Kanunu⁴ ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu⁵ dilenme ve dilencilikte araç olarak kullanma eylemlerine yönelik yasal yaptırımların sınırını çizmektedir. Dilenme eylemi daha önce ceza kanunu içerisinde yer alan fakat nasıl bir yaptırım uygulanacağı an itibariyle 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 33. maddesinde belirtilen bir kabahattir. Kabahat kavramı ise yine 5326 sayılı yasanın 2. maddesinde idari yaptırım uygulanmasını gerektiren haksızlık olarak tanımlanmaktadır. Dilencilikte araç olarak kullanma suçuna yönelik ise 5237 sayılı yasanın 229. maddesinde “Çocukları, beden veya ruh bakımından kendini idare edemeyecek durumda bulunan kimseleri dilencilikte araç olarak kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” ifadesi yer almaktadır. Ayrıca suçun “üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımları ya da eş tarafından işlenmesi” ya da eyleminin örgüt faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirilmesi alınacak cezayı arttırmaktadır.

Dilenme eylemi özellikle çocuklarda gruplar halinde gerçekleşmekte ve bu gruplar yaşça diğerlerinden büyük bir başka çocuk tarafından ya da uzakta grubu takip eden yetişkin tarafından yönlendirilebilmektedir. Birtek (2014) bir çocuğun bir başka çocuk tarafından dilendirilmesinin eylemin suç oluşunu değiştirmeyeceğine dikkat çekmektedir. Bu durumda kendisinden küçük çocukları dilendiren çocuk suçlu pozisyonunda bulunurken aynı zamanda bakımından sorumlu kişiler tarafından ihmal edilmiş bir çocuk olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Dilenme kabahatine yönelik idari yaptırım uygulama yetkisi 5326 sayılı yasanın 33. maddesinde kolluk ve belediye zabıtalara verilmiştir. Fakat dilencilere genellikle zabıta tarafından müdahale edildiği gözlenmektedir. Çakıroğlu (2009) tarafından yürütülen çalışmada 2007 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre Türkiye genelinde işlem yapılan 163.669 kabahatin 3.043'ünü dilencilik oluşturmuş ve emniyet görevlileri tarafından bu kişilere idari para cezası uygulanmıştır. Rakamın oldukça düşük olması söz konusu eyleme daha çok zabıta tarafından müdahale edildiğini düşündürmektedir.

1.2. Dilenme Eylemine Yönelik Mağdur ve Suçlu Söylemleri

Sapkınlığın kural koyandan bağımsız olarak düşülemeyeceğine dikkat çeken Becker (2017), sapkın davranışları belirleyen kuralların aynı zamanda toplumdan dışlanmış grupların oluşmasına da sebep olduğunu vurgulamaktadır. Eylemin sapkınlık olarak adlandırılması eyleyenden ve eylemin kime zarar verdiğinden bağımsız olarak düşünülemez. Dilenme eyleminin mağduru ya da suçlusunun

⁴ 31.03.2005 tarihli ve 25772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁵ 12.10.2004 tarihli ve 25611 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

belirlenmesi de yine bu kişiler arası etkileşim dikkate alınarak ele alınmalıdır. Nitekim tarihin farklı dönemlerinde dilencilerin mazlum, tembel, potansiyel suçlu ya da suçlu olarak adlandırılmaları bu ilişkinin bir sonucudur.

Dilencililiğin artışı 1970'ler sonrasındaki neoliberal politikalara bağlayan Kalfa-Topateş (2014), kapitalist ekonomik sistemlerde herhangi bir değer üretme potansiyeli görülmeyen dilencilerin hızla politika yapımcılar tarafından göz ardı edildiklerini vurgulamaktadır. Çalışarak kazanma normuna en açık karşı duruşu sergileyen dilencilerin, tekinsiz gruplar olduklarına yönelik önyargılar onlara yönelik kitlesel öfkeye yol açmaktadır (Akça, 2009). Öyle ki miras yolu ile kazanılan rant sayesinde ömrünü hiç çalışmadan geçiren bir kişi çalışmadığı için çoğunlukla norm dışı ilan edilmez iken, çalışmayı reddeden dilencinin norm dışı ilan edilmesi oldukça hızlı gerçekleşir.

Dilenen insanların tamamını benzer görmek ve aynı motivasyonla (aç gözlülük ve tembellik) dilendiklerine inanmak oldukça yaygın ve inanması kolay bir ön yargıdır. Bireyi dilenme eylemine yönelten çok farklı motivasyonlar bulunduğu unutulmamalıdır. Yoksulluk, işsizlik, hastalık, engellilik, yolda kalma (Vatandaş, 2002), dini ritüeller (Şirin, 2009), mevcut düzenin reddi (Akça, 2009) ya da kriz anında hayatta kalma arzusu (Groce, Murray ve Kealy, 2014; Lu, 1999) kişiyi dilenme eylemine yöneltebilmektedir. Fakat dilenciye yönelik tepkinin oluşmasında, dilencinin eylemindeki motivasyon değil toplumsal algı belirleyici olmaktadır.

Cumhuriyet öncesi dönemin dilencililiğe yönelik toplumsal algısı incelendiğinde; dilencilerin utanmaz, ısrarcı, rol yapan, tembel gibi sıfatlarla anıldığı fakat aynı zamanda yoksul, muhtaç, aciz gibi güçsüzlüğü içeren sıfatların da bunlara eşlik ettiği görülmektedir (Özgün, 2016). İşte bu nitelermeler dilencilere yönelik temel tepkilerin şekillenmesinde etkili olmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşlar neticesinde sıklıkla göç aldığı 19.yy'den Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerine kadar dilencililiğin suçla ilişkilendirilmesi yönetici ve seçkin kişiler tarafından sıklıkla kabul görmektedir. Bu algı beraberinde dilencilere yönelik sosyal politikalar üretmektense, polisiye tedbirlerin ağırlık kazanması ile sonuçlanmıştır (Özbek, 2006, ss. 153-155).

Medyanın toplumsal algıyı etkileme üzerindeki gücü su götürmez bir gerçektir. Özellikle dilencilerin aylık/yıllık gelirlerine yönelik kimi iddiaların yer aldığı haberler, sosyal deney adı altında dilenci rolü yapan kişilerin topladıkları para miktarı, polis ya da zabıta tarafından işlem yapılan dilencilerin üzerinde bulunan ve el konan para miktarı okuyucuda dilencilerin ihtiyaç sahibi insanlar olmadığı

yönünde bir algının oluşması için yeterli delil oluşturmaktadır. Bu bilgiler kimi akademik çalışmalarla da desteklenmekte ve dilencililiğin yüksek gelir getiren bir sektör olduğuna dikkat çekilmektedir. Çakıroğlu'nun (2009) yürütmüş olduğu çalışmada 2007 yılında bir dilencinin günlük kazancının 150-200 TL civarında olduğu tahmin edilmiştir. Görüldüğü gibi norm dışı bir sektör olan dilencililiğin ekonomik potansiyeli sağlıklı verilerle ortaya konamamaktadır. Fakat medyanın olayı haber yapmada ana motivasyonunun reyting olduğu çoğunlukla gözden kaçırılmaktadır. Ayda bir ya da birkaç kez karşılaştığımız bu haberler reytingi yüksek haberlerdir. Diğer taraftan her yıl kolluk ve belediye zabıtaları tarafından binlerce dilenci hakkında işlem yapılmaktadır. Bu dilenciler arasında üzerinde oldukça az para bulunanların haber yapılmayacağını öngörmek hatalı olmayacaktır.

Tüm dilencilerin yüksek miktarda para kazandığı yönündeki tahminleri desteklemeyen verilere ulaşmak mümkündür. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı'nın 2019 birim faaliyet raporu incelendiğinde (erişim tarihi: 13.12.2020), 5326 sayılı yasa gereği el konan para ile işlem yapılan dilenci sayısı birlikte değerlendirildiğinde her bir dilencinin kazancının medyada haberleştirmeye değer olmadığı görülecektir (Tablo 1).

Tablo 1:İşlem Yapılan Dilencilere İlişkin Veriler

	2015	2016	2017	2018	2019
Mani Olunan Dilenci Sayısı	12 563	7 889	11 202	7 022	8 941
Uygulanan İdari Para Cezası Miktarı (TL)	507 500	529 935	493 879	485 250	678 555
Mülkiyeti Kamuya Geçirilen Para Miktarı (TL)	78 181	127 123	143 691	128 907	134 478
Ortalama Bir Kişiden Kamuya Geçirilen Para Miktarı (TL)	6,22	16,11	12,82	18,36	15,04

1.3. Dilenen/Dilendirilen Çocuklar: Mağdurlar

Dilenme engelli, yaşlı, genç, kadın ya da erkek olmak üzere hemen her türlü kişinin gerçekleştirebileceği bir eylemdir. Dilencilerin en çok etkilenilen özellikleri arasında fiziksel engelinden sonra yaşının geldiği görülmüştür (Vatandaş, 2003). Dilencinin çok yaşlı ya da çocuk yaşta oluşu dilenciye yardım etme davranışını oldukça etkilemektedir. Yine annelik rolü dilencilikte etkili bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Burada annenin yanında çocuğunun bulunması ise beklendik bir stratejidir (Parin, 2010). Bu eylemin özellikle güçsüz ve mağdur kişiler tarafından

sergilenmesi arzu edilen sonuca ulaşmada etkili olmaktadır. Dilenciye yardımda bulunacak kişinin, dilenene yönelik mağduriyet algısı yükseldikçe eylemin dilenci için başarıya ulaşma ihtimali artmaktadır. Engelli bir çocuğun dilenmesi ile sağlıklı bir genç erkeğin dilenmesinin aynı etkiyi yaratması beklenmemektedir.

Çocukluk kavramının inşası beraberinde çocukluğu dilencilik için sonuca ulaşmada arzu edilen bir araç haline getirmiştir. Tarihin her döneminde bugün Birleşmiş Milletlerin tanımını yaptığı çocuk kavramından söz edilemez. Aydınlanma Dönemi ile beraber çocukluk kavramına ilişkin tartışmalar başlamış, aktif bir şekilde çalışma hayatında yer alan çocuklar zamanla artık çocuk emeğine ihtiyaç duyulmaması nedeniyle (Gittins, 2012, s.14) farklı alanlara (eğitim gibi) yönlendirilmiştir. Eskisi gibi ağır işlerde çocukların çalıştırılmasını karşı olan kamuoyu tepkisi birçok ülkede oluşmuş ve ulusal yasalar ile uluslararası sözleşmeler yürürlüğe sokulmuştur. Onca düzenleme yapılmasına rağmen kimi çevrelerde çocukların gelir getirme potansiyeli unutulmamıştır. Özellikle dilencilik çocuk işçiliğinin en ağır versiyonlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. 1970'ler ve sonrasındaki neoliberal politikalar dilenciligi arttırırken (Kalfa-Topateş, 2014), ILO ve UNICEF gibi uluslararası organizasyonlar modern zamanlarda çocuk dilenciligi ile aktif mücadele göstermektedir. Fakat dilenciligin ve özelde dilenen çocukların tarihsel dinamikleri göz önüne alındığında sorunun kolaylıkla çözüme ulaştırılabileceğinden söz etmek güçtür.

Çocukların dilendirilmesi sorunu Anadolu coğrafyasında uzun süredir merkezi otoritelerin gündeminde yer almıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda yüzyıllarca dilenciler gözetim altında tutulmuş (Genç, 2009; Özbek, 2009; Özgün, 2016); özellikle Tanzimat sonrası dönemde çocukların dilencilik yapmaları, dilencilige sevk edilmeleri ve çocuklar aracılığı ile merhametin suistimali üzerine dönemin devlet yöneticileri ve aydınlarının çalışmaları olmuştur. Bu çabalar çocukların sömürülmesini engellemek için kamuoyunda güçlü bir farkındalık oluşmasını sağlamıştır. Ayrıca çocukların sadece ekonomik yoksunluklarına değil eğitimden mahrum oluşlarına da dikkat çekilmiştir (Özgün, 2016). Dilenen/dilendirilen çocuklara yönelik oluşan kamuoyu baskısı bu alanda modern kurumların açılmasına da aracılık etmiştir (Özbek, 2006, ss. 37-39; Özbek, 2009).

Günümüzde geldiğimizde, Türk Ceza Kanunu'nda "genel ahlaka karşı suçlar" başlığı altında çocukların dilendirilmesi suç olarak kabul edilmektedir (TCK 229. madde). Ayrıca çocuğun dilendirildiğinin tespiti halinde çocuk hakkında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında koruyucu-destekleyici tedbirler alınabilmektedir. Söz konusu tedbirler içerisinde çocuğun kurum bakımına

alınması da bir seçenek olarak yer almakta fakat bu seçenek mümkün olduğunca tercih edilmemektedir. Söz konusu çocuğun dilencilikte araç olarak kullanılmasının temelinde yatan sosyal ve ekonomik sebepler araştırılmadan çocuğu ebeveyninden ayırarak kurum bakımına almak, Swanson (2007)'un dikkat çektiği gibi eylemin mağduru olan çocuğun tekrar mağdur edilmesi ile sonuçlanabilecektir.

Her ne kadar çocukların dilendirilmesi ulusal yasalar ve uluslararası sözleşmelerle engellenmeye çalışılsa da dilencilikte çocuğun kullanımı birçok ülkede oldukça yaygındır ve ciddi bir problem olarak görülür (Khan ve Fahad, 2020). Özellikle sokakta yaşayan çocuklar, çocuk işçiliği ve dilencilik iç içe geçmiş problemlerdir. Stephenson (2002) Rusya Federasyonu'nda sokakta çalışan çocukların en sık icra ettikleri meslekler arasında dilencilığe dikkat çekmektedir. Lübnan'ın farklı bölgelerinde sokakta yaşayan çocuklarla yapılan görüşmelerde 1510 çocuğun % 43'ünün dilencilik yaptığı ortaya çıkmıştır (Halabi, 2015).

Hal böyleyken çocukların dilenmesini engelleyecek kamuoyu ve sosyal politikaların oluşturulmasında yoksulluğun yanında dilencilere ve dilenen çocuklara yönelik mevcut önyargılar, sorunu farklı boyutlara taşımaktadır. Daha önce de bahsedildiği gibi dilencilik medya eliyle sosyal ve ekonomik yoksunluk boyutundan çıkarılarak salt duygu suistimali olarak tanımlanmaktadır. Abebe'nin (2008) dikkat çektiği gibi kamuoyu dilenen çocuklara, çocukların “risk altında olduğu” ya da çocukların “risk olduğu” olmak üzere iki perspektiften bakma eğilimindedir. Dilenen çocukların toplum tarafından suçlanması, dilenen çocukların ilerleyen dönemde tehlikeli hale geleceği yönündeki ön kabuller analitik ve politik olarak faydasızdır (Abebe, 2009). Benzer şekilde Swanson (2007) da sokakta dilenen çocuklara yönelik önyargılara dikkat çekmektedir. Swanson (2007) çocukların dilenme eyleminin sadece kötü ebeveynlik tutumlarına bağlamanın dilenmenin temellerinde yatan ekonomik ve sosyal nedenleri göz ardı edilmesine neden olduğuna vurgu yapmaktadır. Dilendiği bilinen çocukların özellikle okul gibi toplumsal yaşam alanlarında dışlandığı (Demirdağ, 2015) ve bunun sosyalizasyon süreçlerine ciddi zararlar verebileceği de unutulmamalıdır.

Çocukların dilencilikten zamanla uzaklaşması; yaşa, cinsiyete, işe, sosyal olarak olgunlaşmaya bağlıdır. Ayrıca alternatif geçim kaynaklarının bulunması çocukların bir hayatta kalma stratejisi olarak dilenme eylemini terk etmeleri için fırsat yaratmaktadır (Abebe, 2008; Abebe, 2009). Fakat zorla dilendirilen çocuklar için söz konusu değişiklikler yeterli olmayabilir. Özellikle çocukların dilendirildiği organize yapılar ile olgunlaşan çocuğun tek başına mücadele edebilmesi oldukça güç olacaktır. İşte bu noktada polisiye tedbirlerin devreye sokulması

beklenmektedir⁶. Dünyanın birçok noktasında çocukların dilendirilmesi amacıyla organize ya da değil insanlık dışı yöntemler kullanıldığı bilinmektedir (Anbarlı-Bozatat, 2009; CSSR, 2004; Özer ve Yontar, 2013; Stephenson, 2002).

Dilendirilen çocuklara yönelik kamuoyu bilinçlendikçe çocukları zorla dilendiren kişiler de yeni stratejiler geliştirmektedir. Özellikle dilenme eyleminin maskelendiği sözde sanat üretimi (sokakta müzik aleti çalma) ya da işportacılık (kağıt mendil satma) sıklıkla kullanılan yöntemlerdir. Yılmaz (2009) bu davranışların gizli dilencilik olarak adlandırılabilceğini ifade etmektedir. Gizli dilencilik veren kişide vicdanı olarak sorumluluk duygusunu azaltmakta ve verme eylemi “emeğin” karşılığı olarak normalleştirilmektedir. Bu gibi durumlarda muhtemeldir ki çocuğun dilendirilmesine yönelik tepki gösterme ihtimali düşmektedir.

Örtülü ya da açıktan olması fark etmeksizin çocuğun dilencilikte araç olarak kullanılması, dilendirenler için etkili bir yöntemdir. Işiker’in (2020) çalışmasında görüldüğü gibi katılımcıların %50,8’i dilenen çocuklara ekonomik yardımda bulunmaktadır. Diğer taraftan büyük bir kısmı ise dilenen çocukla karşılaştığında herhangi bir tepkide bulunmamaktadır (%32,8). Belki de daha fazla dikkat çekici sonuç ise katılımcıların sadece %2,9’unun polis ya da zabıtaçı arayarak dilendirilen çocuk hakkında bilgilendirme yapmakta olduğudur. İnsanların dilenen çocuklara daha fazla ekonomik yardımda bulunurken karşılaştıkları olayları ilgili makamlara bildirme konusundaki isteksizlikleri ya da bilgisizlikleri sorunu çözümsüz hale getiren sebepler arasındadır.

2. ADİL DÜNYA İNANCI VE DİLENDİRME SUÇUNUN GÖRMEZDEN GELİNMESİ

“...yoksulun yerilmesi ve alçaltılması varlığının yaşadığı avantajların bir savunusu olarak işe yarar. Yoksul tembel, şapşal ve savsak olmakla, mahrum edilmiş değil baştan çıkmış -karaktersiz, zoru görünce kaçan ve haylazlığa ve yasaları çiğnemeye meyilli- olmakla maluldür. Herkes gibi, onların da ‘kendi edip

⁶ Yakın tarihte İstanbul Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen operasyonda çok sayıda çocuğu zorla dilendirdiği iddia edilen çete çökertilmiştir. 24 şüpheli hakkında işlem yapılırken 68 mağdur çocuk kurtarılmıştır. Çocukların ailelerinden koparılarak yurtdışından zorla Türkiye’ye getirildiği ve türlü işkencelerle dilenmeye zorlandığı tespit edilmiştir. İlgili haberler için bakınız: <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/istanbulda-dilenci-cetesi-cokertildi-68-cocuk-kurtarildi-522405.html>

<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/kiralik-dilenci-cocuklara-100-lira-iskencesi-6064873/>

<https://www.sabah.com.tr/yasam/2020/10/19/cocuk-kacakcisi-dilenci-cetesi-faaliyetleri-desifre-oldu>

kendi bulan insanlar' olduğu söylenir- onlar kendi kaderlerini seçmişlerdir.”
(Bauman, 2010, s.147)

Dilencilikle ve özelde çocukların dilendirilmesi ile ilgili olarak uygulanabilecek ilk mücadele yöntemi dilenen çocuklara maddi yardımda bulunmamaktır. Diğer taraftan Vatandaş (2003) tarafından yürütülen çalışmada dilenenlere yardım etmeme oranının (%1) oldukça düşük olduğu görülmektedir. Işiker'in (2020) araştırmasında katılımcıların %50,8'i dilenen çocuklara para verirken %32,8'i herhangi bir tepkide bulunmamıştır. Daha önce de bahsedildiği gibi dilendirilen çocuğu görmezden gelerek yetkili kurumlara bildirmemek sorunun kaynağını beslemektedir. Öyleyse araştırmanın bir başka sorusu karşımıza çıkmaktadır. Dilencilere ve özelde dilenen/dilendirilen çocuklara yardım etme davranışının ve dilendirilen çocukları yetkili makamlara bildirme/bildirmeme eyleminin hangi koşullarda oluştuğudur.

Vatandaş 2003 katılımcıların %39'unun dilenene yardım etme motivasyonunun dini referanslara (sevap) dayandığı görülmüştür. Aynı çalışmada katılımcıların %21'i dilenciye yardım etmeyi kesinlikle doğru, %23'ü de büyük oranda doğru olarak tanımlamıştır. Dilencilikle mücadelede en pratik yöntemlerin başında, dilenenlere yardım etmemek gelirken insanların büyük oranda dilencilere yardım etme motivasyonuna sahip olduğu görülmektedir. Söz konusu davranışa Adil Dünya İnancı (Lerner ve Simmons, 1966; Lerner, 1980, s. 73) perspektifinde açıklama getirmek faydalı olabilir.

İçinde bulunduğumuz toplumun olağan yaşam döngüsünü sınırlandıran-şekillendiren kurallar, normlar, alışkanlıklar, fiziksel koşullar gibi faktörlerin bir arada oluşu sistem olarak tanımlanır ise; söz konusu sistemin işliyor oluşu bireyin geleceğini öngörebilmesi için önem arz etmektedir. Sistemin adil olup olmadığı çoğunlukta tartışma konusu edilmemekte, birçoğu için sistemin işliyor oluşu ve hangi davranışın ne ile sonuçlanacağını öngörebilmek yeterli kabul edilmektedir. Özellikle söz konusu sistemin çevremizdekiler tarafından da kabul edilmesi ve bu sistem içerisindeki kurallar çerçevesinde eylemde bulunmalarını istememiz, onların da davranışlarını öngörebilme ihtiyacımızdan kaynaklıdır. Zamana ve mekana göre değişmekle birlikte dilencilik eylemi ise toplumsal normların dışında bir davranış olarak kabul edilmekte ve formal-informal yöntemlerle bu eylemin engellenmesi için mücadele edilmektedir.

İnsanlar iyi ve adil bir dünyaya inanma yönünde güçlü bir ihtiyaç duymaktadır (Lerner ve Simmons, 1966). Adil dünya inancı kuramının temel dayanağı ise insanlığın karanlık bir tarafını yansıtmaktadır: Olanca acıyı çeken masum

insanların toplumdaki varlığı, kendi “güvenliğimiz” için bu gerçekten uzaklaşma ve mağdur insanları kınama yönündeki eğilim. Dünya zihinde öyle adil bir şekilde inşa edilir ki başına korkunç şeyler gelen insanların korkunç olduğuna inanma eğilimi ortaya çıkar. İnsanların var olan devasa adaletsizliğe ilk tepkisi “yaşananın anlamsızlığı” yönünde olmuş, hemen ardından ise kendimizi rahatlatmak için doğru şeyler yaparsak iyi şeylerin başımıza geleceğine inanma eğilimi ortaya çıkmıştır (Lerner, 1980, ss. 73-88). Varoluşsal bir kılavuz olarak da nitelendirilebilen adil dünya inancı (Dalbert, 1998), yoğunluğu ve derecesi değişmekle birlikte bir düzeyde doğal ve kaçınılmazdır. Bu kaçınılmaz süreci açıklayabilecek üç mekanizma önermektedir (Lerner, 1980, ss. 12-15).

1. Geçmiş deneyimlerden genelleme: İlk olarak *kişisel gözlemler* dikkate alınmaktadır. Kişi geçmiş deneyimlerine ve gözlemlerine bakar; çalışkan insanların başarıya ulaştığını ya da tembel insanların çile çektiğini görür. Zeki, arkadaş canlısı insanlar diğerleri tarafından hoş karşılanırken, zalim ve bencil insanlar mutsuz insanlardır. Bu gözlemler herhangi bir kişinin mutsuzluğunu onun bencilliğine; çektiği çileyi onun tembelliğine bağlamamız için ipucu vermektedir. İkinci dayanak *kültürel bilgi birikimi ve ahlaka ilişkin anlatılardır*. Özellikle birçok dinin yazılı ve sözlü kaynaklarında iyilerin ve kötülerin eylemlerinin sonucunda hak ettikleri ile karşılaşacakları iddia edilir. Benzer şekilde sanat eserlerinde kötülük çirkin ve sonunda hak ettiğini bulan, iyilik ise güzel ve bir şekilde mutlu olan karakterlerle ilişkilendirilir.

2. Zihnin çalışma şekli: Zihnimiz aynı nesneye ilişkin tüm olumlu olayları bir araya getirmeye çalışır. İyilik, mutluluk, fiziksel güzellik, erdem, başarı gibi olumlu özelliklerin bağlantılı olduğuna inanma eğilimindeyiz. Benzer durum olumsuz olarak adlandırılan özellikler için de geçerlidir. Bu durum deneyim ve ahlaktan bağımsız şekilde zihnin çalışmasının bir ürünüdür.

3. Zorunlu değilse de kullanışlıdır: İnsanlar yaşadıkları dünyayı hak ettiklerini bulacakları bir kurguda algılama ihtiyacı ve isteği duyarlar. Olayları bu istekleri doğrultusunda yorumlamaları ise şaşırtıcı değildir. İnsanın adaleti görme arzusu öyle güçlüdür ki gerçek ile kurgu arasında ayırım yapması güçleşmekte ve sonuçta kurgu olana yatırım yapılmaktadır.

Olumlu bir illüzyon olarak da nitelenen (Dalbert, 1998) adil dünya inancı, farklı alanlarda sıklıkla başvurulan kişinin ruh sağlığını koruyan bir psikolojik savunma mekanizması olarak da değerlendirilebilir (Göregenli, 2012, ss.64-65; Lipkus, Dalbert ve Siegler, 1996). Yaşlı çiftlerle yapılan çalışmada adil dünya inancı ile evlilik sağlığı arasında pozitif ilişki bulunmuştur (Lipkus ve Bissonnette, 1996). Yine yaşlılarla yürütülen bir başka çalışmada Dzuka ve Dalbert (2006) adil dünya inancı ile yaşlılıkta öznel iyi oluş arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki bulmuşlardır. Öcel (2011) güçlü adil dünya inancı olan kişilerin işyerinde maruz kaldıkları zorbalıktan daha az etkilendiklerine ve zorbalıkla daha kolay mücadele ettiklerine dikkat çekmektedir. Igou, Blake ve Bless'in (2020) çalışmasında da adil dünya inancı yüksek kişilerin daha fazla yardım etme davranışı sergilediğini ortaya konmuştur.

Lipkus, Dalbert ve Siegler'in (1996) da dikkat çektikleri gibi adil dünya inancı iki boyutlu bir yapı olarak değerlendirilebilir. Kişinin kendisi için algıladığı adil dünya inancı ile diğeri için algıladığı adil dünya inancı farklılık gösterecektir. Dalbert (2009) bu iki boyutun iki kutup olarak algılanmaması gerektiğine dikkat çekmektedir. Birinin düşük oluşu diğerin yüksek olacağı anlamına gelmez. Bu bakış açısı ile hazırlanan çalışmada Uğur ve Akgün (2015) depresyon tanısı almış katılımcıların kişisel adil dünya inancının genel adil dünya inancından daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Bir diğerk çalışmada 40 yaşında bir dilenciye yardım eden 30 ve yardım etmeyen 30 kişi ile görüşme yapılmıştır. Araştırmada kişilerin diğerkleri için adil dünya inancı ne kadar yüksek ise dilenciye yardım etme davranışının o kadar azaldığı görülmüştür (Bègue, Charmoillaux, Cochet, Cury ve De Suremain, 2008). Güçlü adil dünya inancına sahip kişilerin herhangi bir olayın mağduruna yardım etme ihtimalleri; yardım etmenin zorluğu, kurbanaya yardım etmemenin toplumsal normlarla uyumlu oluşu ve yardım etme davranışının otorite tarafından onaylanma düzeyi ile orantılıdır (Göregenli, 2012, s. 67).

Tabii ki adil dünya inancı dilencilere yardım etme davranışına genel geçer bir açıklama sunamaz. Zira adil dünya inancı düzeyi farklı değişkenlere bağlı olarak değişmekte ve davranışı yönlendirme etkinliği her bireyde eşit düzeyde olmamaktadır. Otoriter, dindar, kurumlara daha fazla güvenen, bireyci, rekabetçi ve kontrolün kendi elinde olduğuna inanan kişilerde adil dünya inancının daha güçlü olduğu; kadınlar, yaşlılar, engelliler ve diğerk dezavantajlı gruplarda ise adil dünya inancının düşük olduğu görülmektedir (Göregenli, 2012, s. 66). Yine kişilerin siyasi görüşleri, dini inançları ve mesleki uğraşları da adil dünya inancını etkileyen değişkenlerdir (Furnham ve Gunter, 1984).

Adil dünya inancının ruh sağlığı için işlevselliği bir yana; adaletin tekrar sağlanması güç olduğunda kişi bilişsel olarak adaleti sağlama gayretine girmektedir. Bu gayret adaletsizliğin mağduru olan kişinin suçlanmasını ve mevcut sistemin meşrulaştırılmasını beraberinde getirmektedir (Dalbert, 2009). Haksızlığa uğrayan bir grubun başına gelenleri adil bir dünyanın varlığını kabul ederek açıklama eğilimi, böyle bir şeyin öngörülemez olduğuna ve bizim de başımıza gelebileceğine yönelik ihtimalleri görmezden gelmemize olanak sağlamaktadır. Akgün'ün (2019) da belirttiği gibi kişinin kendini güvende hissetmesine ve geleceğe yatırım yapabilmesine olanak sağlayan adil dünya inancı, aynı zamanda bu inancı koruma gayretiyle girişilen mağduru değersizleştirme ve statükonun devamını koruma ile sonuçlanmakta ve neticede mağduru yeni acılarla karşı karşıya getirmektedir. Dalbert (2009) bu bilişsel adalet sağlama gayretini *adaletin asimilasyonu* olarak adlandırmaktadır.

Bauman (2010, s. 147)'in dikkat çektiği gibi kaybedenlerin kendi talihsizliklerinin kurbanı olarak nitelenmesi ya da onları beceriksiz, ahlaksız, yoz, ahlaken zayıf kişiler olarak adlandırmak temelde kazananların mevkilerini meşrulaştırma gayretinin bir ürünüdür. Özellikle dilenen ve dilendirilen kişilerin tamamını aynı kalıp yargı içerisine hapsetmek ve onların davranışlarını sığ şekilde açgözlülük ve tembellik ile açıklamak tam da kazananların arzusuna hizmet etmektedir. Dilencililiği sadece dilenenin karakterine bağlı olarak değerlendirmek; temelde yatan yoksulluk, yoksun bırakılmışlık, ötekileştirme, sosyal politikaların zayıflığı ve temelde adaletsizliği görmezden gelme ile sonuçlanacaktır. Dilenen kişilerin üzerinden çıkan yüklü miktardaki paraya yapılan vurgu ise özellikle çocuklar özelinde mağdur kişilerin değersizleştirilmesine yol açmakta ve dilenme eylemine sebep olan sisteme yönelik eleştirilerin önünü kesmektedir.

SONUÇ

Dilencililiğin farklı tanımlarında yoksulluğa vurgu yapılırken Birtek (2014), günümüzde dilencilik eylemlerinin büyük kısmına yoksulluğun sebep olmadığına dikkat çekmektedir. Diğer taraftan farklı araştırmalar dilencililiğin temelinin yoksulluk olmadığını iddia etmenin dilencililiğin temelinde yatan ekonomik ve sosyal sebeplerin göz ardı edilmesiyle sonuçlanacağına ve bu göz ardı edişin de sorunun çözümünü zorlaştıracağına dikkat çekmektedir (Abebe, 2009; Swanson, 2007). Öte yandan dilencililiği sadece ekonomik yoksulluğa bağlamak ve ekonomik desteklerle bu sorunu çözmeye çalışmak da tek başına etkili bir yöntem değildir (Kalfa-Topateş, 2014; Özer ve Yontar, 2013). Polisiye tedbirler ise özellikle organize suç örgütleri tarafından yürütülen dilencilik faaliyetlerinin

çökertilmesinde gerekli olmakla birlikte tek başına cezaları ağırlaştırmak ve poliseye tedbirleri sıklaştırmak sorunun çözümünü sağlamayacaktır. Bu yöntem muhtemelen sadece bir süre sorunun görünürlüğünü azaltacaktır.

Kültürel ve ekonomik nedenlerle dilenme eylemini gerçekleştiren kişilerin bu eylemlerinden dolayı sürekli adli cezaya maruz kalması, kişileri ve bu alt kültürleri kriminalize edebilecektir. Süreçte bu ötekileştirme, alt kültürlerin daha fazla içe dönmesine ve toplum içinde kimi gruplar arasında bağların kopmasına yol açabilecektir. Nitekim Helleiner (2003) de İrlanda'da çocuk yasası kapsamında kimi grupların yaşam tarzının dilencilik olarak tanımlanmasına karşın güçlü bir toplumsal muhalefet oluştuğuna dikkat çekmektedir. Tahmin edilenin aksine Abebe'nin (2008) çalışması da çocukların dilenmekten kaçınmayı tercih edebilecekleri gibi bunu bir yaşam stratejisi/geçim kaynağı olarak kabul edip bu eylemi olumlu bir şekilde inşa edebileceklerini ortaya koymaktadır. Kimi çocuklar için dilenmek, içinde yetiştikleri kültürde ailenin geçimi için üzerlerine düşen görevi yerine getirmek olarak algılanmaktadır.

Dilencilik kişinin içinde bulunduğu zor durumdan çıkış için tek yol olarak görülebilir (Groce, Murray ve Kealy, 2014; Lu, 1999). Bu nedenle dilenci için dilenmek basına yansıdığı üzere her zaman yüksek gelir getiren bir eylem olmasa da bir hayatta kalma stratejisi olarak kullanılabilir. Dilenen kişinin yasa dışı göçmen olması ve çalışma izninin bulunmaması, yasal yollarla girdiği ülkede kültürel farklılıklar nedeniyle çalışamaması ve sosyal yardım mekanizmalarının yetersiz oluşu, kişinin iş bulma sürecinde ayrımcılığa uğraması gibi sebepler kişiyi dilenme eylemine doğru itmektedir. Bu gibi durumlarda ilgili kanunlarda öngörülen yaptırımlar değişiklik göstermektedir. Birtek (2014) dilencilik suçunda kusurluluğu kaldıran ya da azaltan kimi sebeplere dikkat çekmektedir. Bunlar kişinin içinde bulunduğu zor durumun ciddiyeti, bir başkası tarafından bu suçu işlemeye zorlanma ya da devletin yardım sürecinin uzun olması ve kişinin acil maddi desteğe ihtiyacı duyması şeklinde örneklendirilebilir.

Büyük oranda medyada yer alan haberler nedeniyle dilenen kişilerin mağdur olmadığı yönündeki inanış mevcuttur. Her ne kadar bu inancı doğrulayacak verilerle sıklıkla karşılaşılsa da tüm dilenenlerin eylemden yüksek miktarda gelir elde etmediği de bir gerçektir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığının (2019) yayımladığı 2019 Birim Faaliyet Raporu incelendiğinde dilencilerin üzerinde bulunan ve mülkiyeti kamuya geçirilen para miktarının dilenci sayısına oranla oldukça düşük olduğu görülecektir (Tablo 1). Dilenenlerin kazanmakta olduğu para miktarından bağımsız olarak; dilencilik bir sosyal

problem ve sosyoekonomik temellerinin olduğu kabul edilmelidir. Medyada yer alan haberler dilencilere para vermeme konusunda vatandaşı bilinçlendirmekte fakat aynı zamanda dilenen kişilere yönelik belirgin bir öfke oluşturmaktadır. Özellikle dilendirilen çocuklar dikkate alındığında öfkenin oluşturabileceği yıkım büyük olmaktadır. Abebe (2008) dilenen çocuklar toplumla ilişkileri düşmanca olmadığına dikkat çekmektedir. Fakat dilenen çocukların ötekileştirilmesi (Demirdağ, 2015), onlara yönelik değersizleştirme ve sapkın olarak sınıflandırılmaları bu sosyal problemi daha da büyütmektedir. Adil bir dünyaya yönelik güçlü inanca sahip birey için dilenen kişi, aldığı hatalı kararların sonucundan muzdarip olarak kabul edilebilmektedir.

Adil bir dünyada yaşadığımız yönündeki inanç o kadar güçlüdür ki (Lerner ve Simmons, 1966; Lerner, 1980) kişi düzeltilmesi zor adaletsizliklerle karşılaştığında mağduru suçlayarak ya da sistemi meşrulaştırarak bilişsel dünyasında adaleti tekrar sağlamaya çalışır (Dalbert, 2009). Adil dünya inancı bir dilenci ile karşılaştığımızda hızlı bir şekilde sarsılmaktadır. Kişi adil dünya inancını korumak için mağdur olarak adlandırdığımız yoksul kişinin kendi hatalarından/tercihlerinden kaynaklı olarak bu durumda olduğuna inanmak ister. Böylece dilenme eylemi, yoksulluk, adaletsizlik sorgulanmamaktadır. Mağduru değersizleştirme olarak adlandırılan ve adil dünya inancının korunmasında işlevsel olan strateji dilenen çocuklarda yetişkinlerde olduğu kadar hızlı ve etkili çalışmamaktadır. İşiker (2020)'in çalışmasında görüldüğü gibi birçok kişi çocuğa ekonomik yardım yaparak bu rahatsızlık hissini atlatma niyetindedir. Diğer taraftan rahatsızlığı oluşturan adaletsizliğin yetkili birimlere bildirilme sıklığı ise oldukça düşüktür. Buradan çıkarılacak çok sayıdaki sonuçtan birisi dilenen çocukla karşılaşan kişilerin hangi kuruma nasıl başvuracağını bilmemesidir. Bir diğer sonuç ki belki de kamu vicdanı açısından yıkıcı olan; dilenen çocukların da değersizleştirilmesi, eylemlerini hak ettikleri ve eylemlerinden dolayı sorumlu tutulduklarıdır.

Hangi eylemin dilencilik olarak sayılacağı oldukça güç bir konu olabilmektedir. 16 yaşında bir çocuğun ya da zihinsel engelli bir kişinin sokakta müzik yaparak karşılığında para alması dilencilik olarak değerlendirilebilir mi? Bu kişilere kabahatler kanunu kapsamında çevreye rahatsızlık vermektен kaynaklı idari para cezası uygulanabildiği bilinmektedir. Fakat müziğin sadece dilencilik maskesini bir araç olarak kullanılması ile sıklıkla karşılaşmaktadır. Soğuk kış günleri mevsime uygun olmayan kıyafetlerle sokakta müzik aleti çalan zihinsel engelli kişilerin ya da küçük yaşta çocukların sağduyu ile yaklaşıldığında sanat icra ettiği yönünde kanaate varmak oldukça güçtür. Burada bir emek üretiminden ziyade,

bakımından sorumlu kişiler tarafından ihmal ya da istismar edilen bireylerden söz edebiliriz.

Dilenmeye karşı oluşturulan yasalar, temelde dilenme eyleminin özgür bir seçim ve bu eylemin de diğer suçlara kaynak oluşturduğu varsayımına dayanmaktadır. Ancak dilenmek sosyal bir sorun olarak vuku bulmaktadır ve suç olarak ele alınmaması gerekmektedir (Goel, 2010). Dilencilik önleme amacıyla ne kadar sert yasalar oluşturulsa da dilenmenin yoksulluk ve işsizlikle olan ilişkisini göz ardı etmek, oluşturulacak yasaların amacına ulaşmasını engelleyecektir. Diğer taraftan dilencilikle idari para cezası ile mücadele etmek oldukça işlevsiz bir yöntemdir. Söz konusu cezalar hapis cezasına çevrilememektedir (Uğur, 2009). Dilenme kültürünün kırılabilmesi için önerilen sosyal politikaların ilk aşaması, dilencilik tıpkı engellilik ya da yaşlılık gibi bir sosyal politika alanı olarak belirlenmesidir. Fakat sosyal politika alanlarının geliştirilmesi yerine dünyanın büyük kısmında olduğu gibi Türkiye’de de dilencilere yönelik cezalandırıcı yöntemlere ağırlık verilmektedir (Kalfa-Topateş, 2014). Sosyal devletin yükümlülükleri arasında yer alan yoksula ekonomik destek uygulamaları Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sorumluluğunda çocuklar adına ailelere yapılan ekonomik yardımlar Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik⁷ kapsamında yerine getirilmektedir. Fakat söz konusu ekonomik desteğin 2020 yılı itibariyle okul öncesi çağıdaki bir çocuk için 733,69 TL olduğu göz önüne alındığında etkinliği sorgulanmaktadır (2020 yılı Aralık dönemi). Söz konusu destekler çocukları sokaktan uzak tutmak için kısmen işe yarayabilir fakat çocuğunu bırakacak bir yeri bulunmayan ebeveynin okul çağında olmayan çocuğunu yanına alarak dilenme eylemini gerçekleştirmesi oldukça muhtemeldir. Diğer taraftan yine Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından ailelere yönelik ücretsiz kreş hizmeti sunulmakla beraber bu hizmetten faydalanabilen aile sayısı oldukça düşüktür. Bunların dışında da kaymakamlıklar bünyesindeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından farklı ekonomik destek uygulamaları mevcuttur. Kalfa-Topateş (2014)’ın çalışmasında ailelere yapılan ekonomik yardımların çocukları kısa süreli de olsa sokaktan/dilenme eyleminden uzak tutmada etkili olduğunu göstermektedir. Bu etkinin uzun süreli olabilmesi ise mevcut sosyal politikalarda yapılacak köklü değişikliklerle mümkün olacaktır. Unutulmamalı ki yoksulluğun giderilmediği ve sosyal güvenlik mekanizmalarının geliştirilmediği toplumlarda dilencilikle mücadelenin başarıya ulaşması mümkün değildir (Öztürk, 2009).

⁷ 03.03.2015 tarihli ve 29284 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Dilencililiğin mağduru olan ve zorla dilendirilen kişilere dikkat çekmekte olan Özer ve Yontar (2013) da kent güvenliğini tehdit eden dilencilikle sadece cezai tedbirlerle mücadele etmenin uzun vadede işlevsel olmayacağını vurgulamaktadırlar. Özellikle ihbar mekanizmalarının devreye sokulması ve bu mekanizmaların vatandaşlara etkin bir şekilde tanıtılması çocukların ve diğer savunmasız grupların dilendirilmesini içeren vakalara hızlı tepki verebilmeyi sağlayacaktır. Fakat dilenen/dilendirilen çocuklar için çok az kişinin yetkili kurumlara bildirim yaptığı görülmektedir (Işıker, 2020). Dilencilikle mücadelenin polisiye tedbirlerin yanı sıra Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından belirlenecek sosyal hizmet müdahalelerinin önemi büyüktür. Bu amaçla kurulmuş olan 183 Sosyal Destek Hattı dilenme eyleminde bulunan kişiyi kriminalize etmeden vakaya müdahaleyi sağlamaktadır.

5326 sayılı yasanın 11. maddesi gereği 15 yaşını doldurmamış çocuklara idari para cezası uygulanamamaktadır. Bu durum çocukları dilendiren kişiler tarafından da fırsata çevrilmektedir. Dilenme eyleminin zorla yaptırılmadığı tespit edildi ise bu durumda eyleme kolluk ve belediye zabıtalrı tarafından herhangi bir yaptırım uygulanamamaktadır. Bu gibi durumlarda konunun 5395 sayılı yasa kapsamında koruyucu-destekleyici tedbirler açısından değerlendirilebileceği unutulmamalıdır. Polis, jandarma ve belediye zabıtalrı tarafından dilendiği/dilendirildiği tespit edilen her çocuğun düzenli olarak Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine bildirilmesi, çocuklara ve ailelerine yönelik uygun sosyal hizmet müdahalesinin planlanmasına aracı olacaktır. Bu konuda kolluk ve belediye zabıtalrının özellikle dilencilere müdahale eden ilgili birimlerine 5395 sayılı yasa ve koruyucu-destekleyici tedbirler hakkında hizmet içi eğitim verilmesi faydalı olacaktır.

5395 sayılı yasanın 4/1 (j) maddesinde yer alan kurum bakımının güvenlik ve bakım tedbirlerinin son çare olacağına yönelik ifadeler çocuğun her şartta ebeveyni ile bir arada olmasının onun yararına olacağı yorumunun gerekçelerinden birisidir. Fakat unutulmamalı ki istismarcısı ebeveyni olan çocuğun bu ortamda kalması yararına olamayacaktır. Kurum bakımı özellikle çocuğun ısrarla dilendirildiği ve bunun herhangi bir kültürel ritüele de uygun olmadığı durumlarda çocuğun yararına bir tedbir olacaktır. Çocuğun içinde bulunduğu kültürel şartların etkisi ile sergilediği kimi davranışların dilenme eylemini içermesi durumunda, bu gelenekle mücadele tek başına yasalarla değil; eğitim, aile, din gibi farklı toplumsal kurumlara kurulacak işbirliği ile sağlanmalıdır. Söz konusu kültürel ritüeller yüz yıllar boyunca yerleşik davranışlardır ve herhangi bir polisiye önlemlle sonlandırılması güçtür.

Çocuğun dilenme eyleminden uzak tutulabilmesi için öncelikle ailelerin bu konuda bilinçlendirilmesi ve çocukların örgün eğitimden kopmamaları gerekmektedir (Yılmaz, 2009). Özellikle 2020 yılında sosyal yaşam pratiklerini büyük oranda değiştiren koronavirüs pandemisi nedeniyle eğitim kurumlarının kapanması, çocukların zorunlu eğitim sayesinde sokaktan uzakta güvenli bir ortamda geçirdikleri süreyi ciddi oranda azaltmıştır. Yine eğitim kurumlarının kapanması burada görevli uzmanlar tarafından tespit edilen ve ilgili kurumlara bildirilen dilendirme gibi çocuk istismarlarının tespitini zorlaştırmaktadır. Çocukların sokakta geçirdiği süreyi azaltabilmek için çocukların faydalanabileceği ücretsiz spor ve sanat etkinlikleri artırılmalıdır.

Dilenme ve dilendirme eylemleri ile ilgili olarak kamunun elde ettiği verileri düzenli istatistiklerle paylaşması, söz konusu sorun alanının çözümünde özellikle akademik çalışmaların önünü açacaktır. Seyyar'ın (2009) da dikkat çektiği gibi bütüncül ve aktif sosyal politika oluşturabilmek için sosyolojik tahliller ve sayısal veriler önem arz etmektedir. Güvenilir veriler içermeyen basın haberleri dilencilere yönelik suçlu algısı oluştururken; dilenen kişilerin tamamının bu kalıba uymadığı göz ardı edilmektedir. İhtiyaç sahibi olmadığı halde dilenen kişilere yönelik toplumda oluşan tepki dilenen tüm insanlara yöneltilmekte ve kişiler ikinci kez mağdur edilmektedir. Üstelik oluşan suçlayıcı dil beraberinde toplumda dilenme eylemine yönelik daha fazla polisiye tedbir, daha az ekonomik destek içeren sosyal politika beklentisi doğurmaktadır. Özellikle zorla dilendirilen kişiler göz önüne alındığında polisiye tedbirler bir gerekliliktir. Fakat sadece polisiye tedbirlere odaklanmak sorunun kaynağındaki sosyal, ekonomik ve politik sebeplerin göz ardı edilmesine neden olmaktadır.

Son olarak dilenen/dilendirilen çocukların yoksulluğun ve adaletsizliğin mağduru olduğu kabulünden hareketle; dilenme eylemine yönelik toplumsal tepkilerin insan onuruna zarar vermeyecek çerçevede tutulması gerekmektedir. Bu tepkiler içerisinde en kolay ve etkili olanı dilenen çocuklara para ya da değerli eşya vermeyerek konunun yetkili makamlara ivedi şekilde aktarılması olacaktır. Diğer taraftan söylem daha çok dilenenlerin ötekileştirildiği ve suçlandığı şekilde vuku bulmaktadır. Özellikle sorunun mağduru olan kişileri değersizleştirerek ve bu sorunu ortaya çıkaran sistemi meşrulaştırarak (eleştirmeyerek) çözüm mümkün değildir. Ciddi risk altında olmasına rağmen toplum tarafından sürekli görmezden gelinen dilenen çocuklara yönelik, tüm toplumsal kurumların (siyaset, aile, eğitim, din, medya gibi) eş güdümlü hareketi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Abebe, T. (2008). Earning a living on the margins: Begging, street work and the socio-spatial experience of children in Addis Ababa. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 90(3), 271–284.
- Abebe, T. (2009). Begging as a livelihood pathway of street children in Addis Ababa. *Forum for Development Studies*, 36(2), 275-300. doi: 10.1080/08039410.2009.9666438
- Adriaenssens, S., ve Hendrickx, J. (2011). Street-level informal economic activities: Estimating the yield of begging in Brussels. *Urban Studies*, 48(1), 23–40. doi: 10.1177/0042098009360688
- Akça, Ü. (2009). Sosyal dışlanma ve arınma arasında dilencilik. S. Parin (Ed.). *Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sorunlar ve Çözüm Yolları* içinde (413-419). İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı: İstanbul.
- Akgün, S. (2019). Adil dünya inancı ve toplumsal sonuçları. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 2227-2247.
- Alabi, O., Tshotsho, B., Cekiso, M. ve Landa, N. (2017). An examination of emotive style in online begging discourse. *Gender and Behaviour*, 15(2), 8639-8650.
- Anbarlı-Bozatay, Ş. (2009). Gizli dilenciler: İstanbul’da sokakta çalıştırılan çocuklar. S. Parin (Ed.). *Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sorunlar ve Çözüm Yolları* içinde (225-247). İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı: İstanbul.
- Avşar, Z. ve Öğütoğulları, E. (2012). Çocuk işçiliği ve çocuk işçiliği ile mücadele stratejileri. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 2(1), 9-40.
- Bauman, Z. (2010). *Sosyolojik Düşünmek*. (A. Yılmaz, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Becker, H. S. (2017). *Hariciler (Outsiders)*. (Ş. Geniş ve L. Ünsaldı, Çev.). Ankara: Heretik
- Bègue, L., Charmoillaux, M., Cochet, J., Cury, C., & De Suremain, F. (2008). Altruistic behavior and the bidimensional just world belief. *The American Journal of Psychology*, 121(1), 47-56. doi:10.2307/20445443
- Bilgin, R. (2009). Diyarbakır’da sokakta çalışan çocuklar üzerine sosyolojik bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(27), 232-244.
- Birtek, F. (2014). Dilencilik suçu. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), 121-172.
- Collective for Social Science Research (2004). *A Rapid Assessment Of Bonded Labour in Domestic Work And Begging in Pakistan*. Uluslararası Çalışma Örgütü: Cenevre.

- Çakıroğlu, B. A. (2009). Belediyeler ve Türkiye’de dilencilik boyutları. S. Parin (Ed.). *Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sorunlar ve Çözüm Yolları* içinde (45-63). İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı: İstanbul.
- Dalbert C. (1998). Belief in a just world, well-being, and coping with an unjust fate. Montada L., Lerner M.J. (Ed.). *Responses to Victimizations and Belief in a Just World* içinde (87-105). Springer, Boston, MA. doi: 10.1007/978-1-4757-6418-5_6
- Dalbert, C. (2009). Belief in a just world. M. R. Leary ve R. H. Hoyle (Ed.). *Handbook fo Individual Differences in Social Behavior* içinde (288-298). The Guilford Press: New York.
- Demirdağ, S. (2015). Bireylerin dilenciler hakkındaki görüşleri ve okul çağındaki çocukların dilenme nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 85-93.
- Dzuka, J. ve Dalbert , C. (2006) The belief in a just world and subjective well-being in old age. *Aging and Mental Health*, 10(5), 439-444. doi: 10.1080/13607860600637778
- Furnham, A. and Gunter, B. (1984), Just world beliefs and attitudes towards the poor. *British Journal of Social Psychology*, 23: 265-269. doi:10.1111/j.2044-8309.1984.tb00637.x
- Genç, M. (2009). Osmanlı dünyasında dilencilik. S. Parin (Ed.). *Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sorunlar ve Çözüm Yolları* içinde (13-17). İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı: İstanbul.
- Goel, A. (2010). Indian anti-beggary laws and their constitutionality through the prism of fundamental rights, with special reference to Ram Lakhan V. State, *Asia-Pacific Journal on Human Rights and the Law*, 11(1), 23-38. doi: 10.1163/157181510793468653
- Göregenli, M. (2012). Ayrımcılığın meşrulaştırılması. K. Çayır ve M. Ayan-Ceyhan (Ed.). *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar* içinde (s. 61-73). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Groce, N., Murray, B. ve Kealy, A. (2014). *Disabled Beggars in Addis Ababa*. Uluslararası Çalışma Örgütü: Cenevre.
- Halabi, S. (2015). *Children Living and Working on the Streets in Lebanon: Profile and Magnitude*. The Consultation and Research Institute: Beyrut.
- Helleiner, J. (2003). The politics of traveller “child begging” in Ireland. *Critique of Anthropology*, 23(1), 17–33. doi: 10.1177/0308275X03023001810

- Igou, E.R., Blake, A.A.ve Bless, H. (2020). Just-world beliefs increase helping intentions via meaning and affect. *J Happiness Stud.* doi: 10.1007/s10902-020-00317-6
- Işıker, M. (2020). Bireylerin dilendirilen çocuklara karşı davranışlarının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 24-43.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı Birim Faaliyet Raporu (Erişim tarihi 15.12.2020). Erişim adresi: <https://zabita.ibb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/02/2019-Yillik-Faaliyet.pdf>
- Kalfa-Topateş, A. (2014). *Türkiye’de Yoksulluk Bağlamında Dilenme Kültürü* (Doktora Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Karaman, B. ve Özçalık, M. (2007). Türkiye’de gelir dağılımı eşitsizliğinin bir sonucu: Çocuk işgücü. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(1), 25-41.
- Khan, N. ve Fahad, S. (2020). Begging negative impact on the world community. *Social Science Research Network*. 1 Aralık 2020 tarihinde <https://ssrn.com/abstract=3530070> adreslerinden erişildi. doi:10.2139/ssrn.3530070
- Lerner, M. J., ve Simmons, C. H. (1966). Observer's reaction to the "innocent victim": Compassion or rejection? *Journal of Personality and Social Psychology*, 4(2), 203–210. doi: 10.1037/h0023562
- Lerner, M. J. (1980). *The Belief in a Just World: A Fundamental Delusion*. Siproinger: New York.
- Lerner, M. J. (2003).The justice motive: Where social psychologists found it, how they lost it, and why they may not find it again. *Personality and Social Psychology Review*, 7(4), 388–399. doi: 10.1207/S15327957PSPR0704_10
- Lipkus, I. M., ve Bissonnette, V. L. (1996). Relationships among belief in a just world, willingness to accommodate, and marital well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(10), 1043–1056. doi: 10.1177/01461672962210008
- Lipkusa, I. M., Dalbert, C., ve Siegler, I. C. (1996). The importance of distinguishing the belief in a just world for self versus for others: Implications for psychological well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(7), 666–677. doi: 10.1177/0146167296227002
- Lu, H. (1999). Becoming urban: Mendicancy and vagrants in modern Shanghai. *Journal of Social History*, 33(1), 7-36.
- Öcel, H. (2011). İşyeri zorbalığı ve fiziksel rahatsızlık belirtileri: Adil dünya inancının düzenleyici rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(68), 76-89.
- Özbek, N. (2006). *Cumhuriyet Türkiyesi’nde Sosyal Güvenlik ve Sosyal Politikalar*. Emeklilik Gözetim Merkezi: İstanbul.

- Özbek, N. (2009). Osmanlı İmparatorluğu'nda dilencilere yönelik devlet politikaları ve kamusal söylemin değişimi. S. Parin (Ed.). *Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sorunlar ve Çözüm Yolları* içinde (17-45). İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı: İstanbul.
- Özer, Y. E. ve Yontar, İ. G. (2013). Kent güvenliğini tehdit eden bir unsur olarak dilencilik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(43), 237-249.
- Özgün, C. (2016). Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında çocuk dilenciler sorunu. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 16(33), 25-60.
- Öztürk, S. (2009). Osmanlı Devleti'nde dilencilik önlenmesi. S. Parin (Ed.). *Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sorunlar ve Çözüm Yolları* içinde (109-123). İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı: İstanbul.
- Parin, S. (2010). Dilencilik yoksulluk ilişkisi. *Sosyoloji Dergisi*, 3(20), 23-37.
- Seyyar, A. (2009). Dilencilikle mücadelede koruyucu sosyal politikalar ve rehabilite edici sosyal hizmetler. S. Parin (Ed.). *Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sorunlar ve Çözüm Yolları* içinde (329-347). İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı: İstanbul.
- Stephenson, S. (2002). *Child Labour in the Russian Federation*. Uluslararası Çalışma Örgütü: Cenevre.
- Swanson, K. (2007). Bad mothers and delinquent children: Unravelling anti-begging rhetoric in the Ecuadorian Andes, *Gender, Place and Culture*, 14(6), 703-720. doi: 10.1080/09663690701659150
- Tunçcan, N. (2000). Çocuk işçiliği: Nedenleri, boyutları ve küreselleşen dünyadaki konumu. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 43-44, 243-259.
- Uğur, H. (2009). Kabahatler kanunu ve 5252 sayılı kanuna göre idari para cezası ve Yargıtay uygulaması. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 85, 189-219.
- Uğur, D. ve Akgün, S. (2015). Bireysel ve genel adil dünya inancının depresyon ile ilişkisi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 103-116. doi: 10.1501/sbder_0000000093
- Vatandaş, C. (2002). Dilenciler ve dilencilik (Sosyolojik bir araştırma). *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 170-183.
- Vatandaş, C. (2003). Toplumsal bir değer olarak yardımlaşma ve dilenciler. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 149-160.
- Yılmaz, E. (2009). Gizli dilenciler: İstanbul'da sokakta çalıştırılan çocuklar. S. Parin (Ed.). *Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sorunlar ve Çözüm Yolları* içinde (193-205). İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı: İstanbul.